

IKONOGRAFSKA GRAĐA U HEMEROTECI DRAGUTINA ARANYA OD 1912. DO 1929. GODINE

MARIJA CESTARIĆ

Kihalac 36
44400 GLINA

UDK / UDC: 78.071Arany+930.253:78
DOI: <http://doi.org/10.21857/m16wjc6gl9>
Izvorni znanstveni rad / Research Paper
Primljeno / Received: 31. 1. 2018.
Prihvaćeno / Accepted: 1. 3. 2018.

Nacrtak

Godine 2011. Ivo Arany, Dragutinov sin, poklonio je Hrvatskom glazbenom zavodu očevu ostavštinu koju čine hemeroteka, glazbeni časopisi, koncertni plakati i programi te ostali dokumenti. *Hemeroteku* je vrijedni violist i organizator zagrebačkoga glazbenog života Dragutin Arany (1899-1964) sakupljao cijeloga života, a dosad je obrađen samo jedan njezin dio. Popis novinskih članaka iz razdoblja od 1912. do 1929. pokazao je da je samo u tom razdoblju sakupljeno gotovo 4.000 novinskih članaka, glazbenih kritika, najava, eseja, biografija i drugih napisa o glazbi. Osim što *Hemeroteka Dragutina Aranya* nudi bogat izvor podataka o glazbenom životu

toga razdoblja, ona ga i oslikava ikonografskim izvorima. Tadašnji su glazbeni događaji i njihovi protagonisti zabilježeni fotografijama, crtežima i karikaturama pa hemeroteka ne služi samo kao izvor o glazbenom životu već o cjelokupnom umjetničkom i društvenom životu Zagreba dvadesetih godina 20. stoljeća.

Ključne riječi: Dragutin Arany, crtež, fotografija, hemeroteka, karikatura, ikonografija, Hrvatski glazbeni zavod

Key words: Dragutin Arany, drawing, photography, newspaper collection, caricature, iconography, Croatian Music Institute

Dragutin Arany i stanje istraživanja njegove ostavštine

Dragutin Arany (Kaposvár, 2. 7. 1899. – Zagreb, 18. 1. 1964) violinu je učio kod Vjekoslava Rosenberga-Ružića od 1915. do 1916, a od 1916. do 1917. kod Vaclava Humla. Od 1915. bio je članom orkestra HNK u Zagrebu, od 1918. drugi koncertni majstor istog orkestra, navodi se u *Hrvatskom biografskom leksikonu*.¹ No članak »Ga-

¹ Zlatko STAHLJAK: Arany, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=815> (14. 5. 2017).

stspiel den kroatischen Oper. Verdi: 'Traviata' « sačuvan u Aranyevoj hemeroteci, a tiskan u *Sarajevoer Tagblatt* 3. 5. 1914, mogao bi upućivati na to da je Dragutin Arany već 1914. kao član orkestra Hrvatskog narodnog kazališta nastupao u Sarajevu i s gostovanja ponio taj novinski izrezak. Taj podatak ide u prilog navodu u nekrologu Dragutina Aranya, u kojemu Milan Graf piše da je Arany u zagrebačku operu ušao već s 15 godina!² Njih su dvojica svirali u Zagrebačkom kvartetu te su postigli velike uspjehe kao poticatelji glazbenog stvaralaštva, između ostalog, jer su praisveli velik broj kvarteta domaćih skladatelja. Osobito su zanimljivi novinski listovi iz Aranyeve hemeroteke koji sadrže Statut unije čehoslovačkih glazbenika u Pragu, koji je izašao u novinama *Hudební věstník* 16. 7. 1920. Moguće je da je proučavanje tog statuta imalo veze s osnivanjem sličnog društva kod nas. Godine 1920. osnovan je Savez muzičara Jugoslavije, a Dragutin Arany bio je jedan od osnivača.³ Također je bio jedan od osnivača Zagrebačke filharmonije i njezin dugogodišnji predsjednik. Dragutina Aranya 1923. u novinama spominju kao tihog i radišnog organizatora rada Zagrebačke filharmonije, a koliko je bio vrijedan kao organizator glazbenoga života možda dobro ilustrira situacija iz 1926, kad novine javljaju da je Arany u bolnici, pa je rad Zagrebačke filharmonije nešto usporen. Njegovu marljivost i posvećenost glazbi potvrđuju i novinski napisi koje je tijekom života sakupio. Novinski članci iz Beča, Budimpešte, Beograda ili Praga najvjerojatnije svjedoče o njegovim putovanjima, iako je moguće da su mu te novinske izreske donijeli ili poslali prijatelji. U nekoliko se članaka spominju Aranyevi nastupi u Evangeličkoj crkvi u Zagrebu, kao i nastupi na zagrebačkom radiju. Preko Aranyeve hemeroteke saznajemo da se okušao i kao glazbeni kritičar; naime, sačuvan je članak iz *Novosti*, napisan povodom koncerta »HPD Zora« u Karlovcu.⁴ *Bibliografija rasprava i članaka* navodi pet njegovih glazbenih kritika, a moguće je da ih je napisao i više. Primjerice, u Hemeroteci Dragutina Aranya sačuvan je velik broj članaka Žige Hirschlera, Kazimira Krenedića i Luje Šafraneka-Kavića, kojima se može nadopuniti popis njihovih tekstova u *Bibliografiji rasprava i članaka*. Dragutin Arany bavio se i pedagoškim radom, kao profesor violine i viole u Srednjoj školi Muzičke akademije u Zagrebu te kao profesor viole i komorne glazbe na Muzičkoj akademiji u Sarajevu.

Ostavština Dragutina Aranya nalazi se u Hrvatskom glazbenom zavodu, a HGZ-u ju je poklonio Ivo Arany, Dragutinov sin. Ostavština Dragutina Aranya sastoji se od hemeroteke, koncertnih plakata i programa, glazbenih časopisa i ostalih dokumenata. Pristiglu je građu razvrstala i pohranila Nada Bezić. Ostavštinom Dragutina Aranya dosad su se, uglavnom u okviru kolegija Glazbena arhivistika, pod mentorstvom profesorice Vjere Katalinić, bavile studentice:

² Milan GRAF: In memoriam. Dragutin Arany, *Zvuk*, 61 (1963), 107-109.

³ Zlatko STAHULJAK: Arany, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=815> (14. 5. 2017).

⁴ [Dragutin ARANY], D. Ay.: Muzika. Koncert Prvog hrvatskog pjevačkog društva Zora u Karlovcu, *Novosti*, 18. 12. 1924.

- Andrea Višak: Koncertni programi i plakati od 1913. do 1933. god.;
- Tea Kulaš: Hemeroteka god. 1938.;
- Daniela Perković: Koncertni programi od 1940. do 1946. god.

Autorica ovoga teksta svoje je istraživanje također započela u sklopu tog kolegija, a rad je proširila za potrebe diplomske radnje (vidi literaturu).

Karakteristike Hemeroteke Dragutina Aranya od 1912. do 1929.

Iako je Dragutin Arany novinske članke sakupljao gotovo cijeloga života, ovdje će, zbog opsega građe, biti opisan samo dio od 1912. do 1929. god. Najstariji novinski članak iz Hemeroteke datira iz 1912, kada je Dragutin Arany imao samo 13 godina! Tijekom Prvog svjetskog rata članke nije sakupljao (ili nisu sačuvani). Od 1924. Arany puno intenzivnije prati novinske napise o glazbi, izrezujući iz novina i različitim bojicama podcrtavajući dijelove teksta koji su mu se činili važnim. Za razliku od prethodnih godina, 1927. i 1928. Arany puno češće čuva cijele novinske listove nego novinske izreske. Izreske i listove po godinama je prilikom pohrane razvrstala Nada Bezić, a autorica teksta je članke prilikom popisivanja dodatno razvrstala po mjesecima. Na većini novinskih izrezaka Dragutin Arany je napisao naziv novina i datum objave.

Njegova je hemeroteka po uzoru na dosadašnja slična istraživanja popisana po člancima te je iz tog razdoblja evidentirano 3.906 članaka: u razdoblju od 1912. do 1923. godine prikupljena su 132 članka, a najviše je članaka (987) iz 1927. god. Članci su većinom iz zagrebačkih novina, ali ima ih i iz drugih, već spomenutih gradova. Među 47 različitih publikacija iz kojih su izrezani članci, najbrojniji su članci iz novina: *Novosti*, *Jutarnji list*, *Obzor*, *Riječ*, *Večer*, *Der Morgen*, *Morgenblatt*, *Zagreber Tagblatt*. Godine 1924. sakupljeno je više članaka na njemačkom nego na hrvatskom, a od 1926. broj članaka na njemačkom jeziku opada. Po vrsti članaka najviše je najava glazbenih događanja, a zatim glazbenih kritika. Ostatak čine eseji, tekstovi biografskoga tipa i ostali napisi o glazbi. Te su tekstove pisali: Antun Dobronić, Božidar Širola, Milan Graf, Kazimir Krenedić, Žiga Hirschler, Lujo Šafranek-Kavić, Zlatko Grgošević i brojni drugi skladatelji, književnici i ljubitelji glazbe. Osim sadržaja članka, ono što čitatelju privlači pažnju vizualni su elementi koji prate članke.

Glazbena ikonografija u tiskovinama od 1912. do 1929.

Među člancima iz razdoblja od 1912. do 1923. manje je ikonografskih elemenata nego u kasnijim razdobljima. Već iz 1925. puno je više takvih elemenata, dijelom zbog toga što postaju sve značajniji i zanimljiviji čitateljima, a dijelom i zbog toga što Arany sve češće čuva cijele novinske listove, pa nam je osim članka vidljiv

sav pripadajući sadržaj. U potrazi za adekvatnim načinom da se opiše ikonografska građa unutar Hemeroteke Dragutina Aranya poslužit ćemo se jednostavnom podjelom na fotografije, crteže, karikature i stilizirane notne prikaze. Glazbenom ikonografskom građom unutar Aranyeve hemeroteke možemo smatrati prikaze glazbenika, mjesta muziciranja, glazbene simbole i dr. Fotografije nalazimo u listovima: *Jutarnji list*, *Der Morgen*, *Obzor*, *Ilustracija*, *Novosti*, *Svijet*. Crteže također u listovima: *Jutarnji list*, *Obzor*, *Der Morgen*, *Novosti*. Karikature možemo pronaći u *Novostima*, zatim u periodici: *Jutarnji list*, *Koprive*, *Svijet*, *Der Morgenu* i *Večer*. Stilizirane note pojavljuju se u novinama: *Der Morgen* i *Jutarnji list*. Tadašnje su novine kao dominantan i pristupačan medij svojim tekstovima i ikonografskim prikazima mogle utjecati na čitateljev doživljaj glazbe i glazbenika.

Fotografije

Povijest fotografije u Hrvatskoj započinje još u 19. stoljeću. Prvi fotograf u Hrvatskoj pojavljuje se 1848. godine.⁵ Franjo Pommer 1856. izdaje album s petnaest portreta hrvatskih intelektualaca i time podiže svojevrni spomenik pokretu političke i gospodarske obnove Hrvatske u 19. stoljeću.⁶ Već 1855. u Zagrebu su se mogli kupiti fotografski aparati za dagerotipiju i fotografiju sa svim potrebnim priborom te se mogla dobiti poduka u osam lekcija.⁷ Drugi veliki fotografski projekt u Zagrebu je fotomonografija *Fotografične slike iz Hrvatske* Ivana Standla, tiskana 1870.⁸ Osamdesetih i devedesetih godina devetnaestog stoljeća fotografija se institucionalizirala pojavom profesionalnih atelijera u Zagrebu⁹ i drugim gradovima. U Zagrebu je 1892. utemeljen prvi klub fotografa amatera.¹⁰ Od tada Zagreb ide u korak s vremenom i postaje važno međunarodno sjedište fotografije.¹¹

Što se tiče fotografije i glazbenika, važan korak u njihovu proučavanju učinila je Sara Ries baveći se Ostavštinom Gjüre Eisenhutha. U Ostavštini Gjüre Eisenhutha, skladatelja, violinista i orguljaša, sačuvan je velik broj fotografija i razglednica iz druge polovine devetnaestog stoljeća i prve polovine dvadesetog stoljeća.¹² Među sačuvanim fotografijama brojni su protagonisti tadašnjega glazbenog živo-

⁵ Vladimir MALEKOVIĆ: Hrvatska kao civilizacijski i kulturni okvir razvoja fotografije 1848-1951, u: *Fotografija u Hrvatskoj: 1848. – 1951.*, Vladimir Maleković (ur.), Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, 1994, 11.

⁶ *Ibid.*, 11.

⁷ Marija TONKOVIĆ: Oris povijesti fotografije u Hrvatskoj, u: *Fotografija u Hrvatskoj: 1848. – 1951.*, 59.

⁸ V. MALEKOVIĆ: Hrvatska kao civilizacijski i kulturni okvir razvoja fotografije 1848-1951, 12.

⁹ *Ibid.*, 12.

¹⁰ *Ibid.*, 18.

¹¹ *Ibid.*, 20.

¹² Sara RIES: Fotografije i razglednice iz fonda »Gjuro Eisenhuth« u arhivu Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu. Prilog kronici glazbeno-kulturnog života u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća, *Arti musices*, 47 (2016) 1-2, 161-191.

ta, što je iznimna vrijednost »ne samo s aspekta povijesti glazbe već i s aspekta povijesti umjetnosti i fotografije«. Mnoštvo fotografija iz te Ostavštine sadrži atelijerske portrete Eisenhuthovih suvremenika i kolega, pjevača, dirigenta i glazbenika koje je Gjuro osobno poznao i s kojima je surađivao, npr. profesore koji su predavali u školi tadašnjeg Glazbenog zavoda te brojne sudionike hrvatskog i europskog, glazbenog i kulturnog života onoga doba, poput češkog violinista i kompozitora Františka Ondříčka.¹³ Poznati su fotografi druge polovine devetnaestog stoljeća i prve polovine dvadesetog stoljeća: Rudolf Mosinger, Ivan Standl, braća Varga, Antonija Kulčar, Hermann Fickert, Ferdo Kelemen, Franjo D. Pommer te Adolf Perissich.¹⁴

»Brojne fotografije zagrebačkog atelijera *Foto Tonka* [Antonije Kulčar] vanredna su kronika društvenog i posebice kazališnog života. One ujedno odražavaju i sve pomodne tendencije u fotografskom tretmanu portreta, a ponovno aktualizira ženski akt kao temu.«¹⁵»Novina ovog razdoblja je što pojedini fotografi prihvaćaju suradnju s ilustriranim časopisima. Tonka je sa svojim fotografijama svih aspekata građanskog života zamalo u potpunosti ispunjavala stranice revije *Svijet*...«¹⁶ Njezine su fotografije izražavale i sve pomodne tendencije u tretmanu portreta, te aktualizirale ženski akt kao fotografsku temu. Dame koje je portretirala namjestila je u poze holivudskih filmskih zvijezda, dokumentirajući »lude dvadesete«. *Foto Tonka*, odnosno Antonija Kulčar poznata je po tome što je bila »ekskluzivni fotograf tadašnjega Hrvatskog narodnog kazališta«. ¹⁷ Franjo Mosinger svoje je kronike objavljivao u *Kulisi*, a prvu samostalnu izložbu priprema u svojem atelijeru 1922. te drugu u salonu Ulrich 1926. godine.¹⁸ Bio je učitelj Antonije Kulčar, čije su se fotografije reproducirale u novinama i koje su u velikoj mjeri bile zastupljene u Aranyevoj hemeroteci. Antonija Kulčar »Tonka« u Münchenu je studirala modernu fotografiju na fotografskoj stručnoj školi, a u lipnju 1917. preuzima atelijer u Zagrebu na današnjem Tomislavovu trgu.¹⁹ »Tonka« je bila kraljevski dvorski fotograf dinastije Karađorđević i portretirala je brojne osobe unoseći dašak holivudskoga glamura u fotografije. Njezini radovi često prikazuju kostimirane glumce i pjevače: Milana Šepeca, Ančicu Mitrović, Margitu Dubajić, Faniku Haiman, Zdenku Ziku, Božu Vičara, Nikolu Cvejića, Maju Strozzi Pečić i mnoge druge.²⁰ Razvojem fotografije fotografiranje više nije bilo rezervirano samo za aristokraciju nego

¹³ *Ibid.*, 165.

¹⁴ *Ibid.*, 165-166.

¹⁵ M. TONKOVIĆ: Oris povijesti fotografije u Hrvatskoj, 89.

¹⁶ *Ibid.*, 89.

¹⁷ S. RIES: Fotografije i razglednice iz fonda »Gjuro Eisenhuth« u arhivu Hrvatskoga glazbenog zavoda, 168.

¹⁸ M. TONKOVIĆ: Oris povijesti fotografije u Hrvatskoj, 152.

¹⁹ S. RIES: Fotografije i razglednice iz fonda »Gjuro Eisenhuth« u arhivu Hrvatskoga glazbenog zavoda, 181.

²⁰ *Ibid.*, 181-190.

Gdja. Ančica Mitrović kao haremlinija Nazlije u Nušićevom »Pulu oko sveta«. Gdja. Mitrović otpjevala je u haremskoj slici s mnogo snila i topline tri lijepe pjesme, unijevši tako u tu prilično plitko i obično, i u tekstu i u režiji izradjenu Jovančinu dogodovštinu malo orijentalne nostalgije, koja se uobitaj začim komada, gdje oči mora da vide mnogo šarenila, a uši da čuju najrazličitije izražaje veselja i tuge u svim krajevima svijeta.

Sl. 1: Ančica Mitrović, *Novosti*, 26. 9. 1926.

postaje dostupno širim društvenim slojevima.²¹ Na fotografiji koju je fotografirala Antonija Kulčar vidimo Ančicu Mitrović u kostimu Nazalije iz Nušićeva *Putu oko svijeta*.

Prvi tjednik sa sistemskom fotografijom počinje izlaziti 1914. i zove se *Ilustrovani list*.²² Kako navodi Irena Zrinščak, zlatno doba hrvatske fotografije tek su tridesete godine dvadesetog stoljeća.²³ No, u dvadesetima se već pojavljuje tisak bo-

²¹ *Ibid.*, 178.

²² ***: Fotografija, *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20254> (18. 5. 2017).

²³ Irena ZRINŠČAK: *Zlatno doba hrvatske fotografije*, diplomski rad, Zagreb, 2013, http://eprints.grf.unizg.hr/1522/1/DB294_Zrinscak_Irena.pdf (18. 5. 2017).

Sl. 2: Glumački dan u Zagrebu, *Svijet*, 19. 6. 1926.

gat fotografskim priložima. Da fotografija postaje sve kvalitetnijom i zastupljenijom vidljivo je već na primjeru *Hemeroteke Dragutina Aranya*. Godine 1926. počinje izlaziti magazin *Svijet*, koji pokreće slikar Otto Antonini, a primjer iz te godine nalazimo u Aranyevoj hemeroteci. Tjednik je to s brojnim fotografijama, koje su kvalitetnije nego dotada, kao i s brojnim drugim prikazima. Preko fotografija vidljivi su primjeri *art déco* stila koji je prepoznatljiv između dvaju svjetskih ratova, a prikazuje svu raskoš urbanog društvenoga života. Revijalni časopisi poput *Svijeta*, *Kulise* i *Koprive* redovito su pratili raskalašeni život filmskih zvijezda iz Hollywooda, ali i domaće kinematografije. Domaće se zvijezde fotografiraju u pozama hollywoodskih zvijezda, žene nose kratke frizure i sve se više razgolićuju. Na fotografijama umjetnica može se vidjeti specifična moda »ludih dvadesetih«. Žene su nosile kratke dječачke frizure, a neizostavan modni detalj bio je šešir.

Godine 1926. magazin *Svijet* donosi fotografije unutrašnjosti Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, a kao autora fotografija magazin navodi R. Firšta. Prepoznatljivije su fotografije iz studija »Tonka«, potpisane uvijek na prednjoj strani. Jednu fotografiju Zagrebačkog kvarteta u *Svijetu* potpisuje »Atelier Mosinger«, ali većina fotografija, crteža (pa i karikatura) ostaje nepotpisana.

U spomenutom radu Sare Ries, vezanom uz razglednice i fotografije iz Ostavštine Gjure Eisenhutha, javio se problem pri identifikaciji nekih osoba zbog nečitke rukopisne gotice na poleđini fotografija. Također, poteškoće u identifikaciji vjerojatno su stvarale fotografije na kojima su portretirani glumci i pjevači u kostimima. U takvim slučajevima, smatram da bi od velike pomoći bila usporedba ostavština Gjure Eisenhutha i Dragutina Aranya, jer su se u novinama često prikazivale fotografije iz Zagrebačkih atelijera te su se većinom odnosile na tekst. Kod većine fotografija u novinama također piše tko je na fotografiji, što bi prilikom usporedbe s neidentificiranim fotografijama iz Ostavštine Eisenhuth moglo dovesti do novih zaključaka. Prvi mogući korak bio bi popis svih ikonografskih priloga u Hemeroteci Dragutina Aranya, kojim se u ovome radu nisam bavila, ali ostavljam tu mogućnost za neki od budućih radova. Usporedbom dviju (ili više) ostavština vjerojatno bi se upotpunila slika o ikonografskim prikazima glazbenika u prvoj polovini dvadesetog stoljeća.

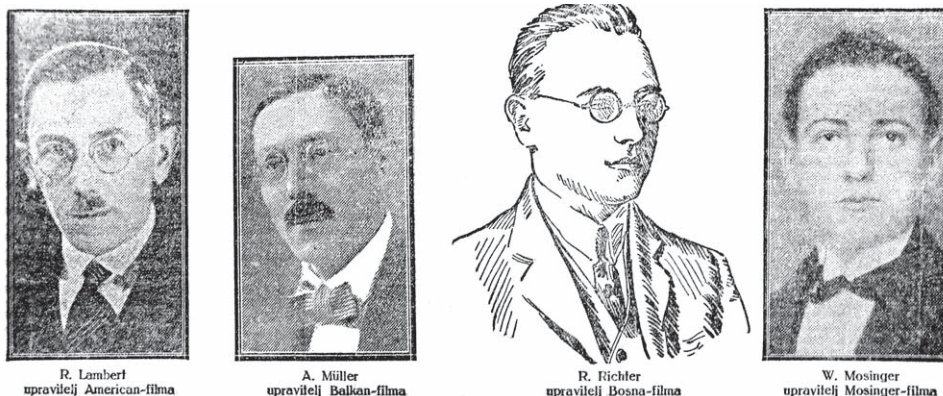
Crteži

Crtežima je bilo lakše prikazati umjetnike koji trenutno nisu u Zagrebu, preminule skladatelje, ili strane skladatelje koji se nisu imali gdje fotografirati. Crtež je medij preko kojeg je u to vrijeme bilo lakše prikazati pokret nego što se to moglo s fotografijom. Zbog toga se glazbenici u sviranju instrumenata češće prikazuju na crtežima nego na fotografijama. Iako postoje fotografije na kojima glazbenici drže svoj instrument, onih na kojima glazbenici doista i muziciraju puno je manje. Snimiti fotografiju glazbenika u kretanju prilikom sviranja tada vjerojatno nije bilo jednostavno.

Sl. 3: Stogodišnjica Hrvatskog glazbenog zavoda. Tipovi iz orkestra, *Jutarnji list*, 25. 11. 1926.

Crtež i fotografija u to su doba ravnopravni, što je vidljivo u sljedećem prilo-
gu. Dragutin Arany nije sačuvao pripadajući članak za ove fotografije i crtež. Čini
se kako se nedostatak fotografije lako nadomješta crtežom te da fotografija nije
svojom pojavom odmah istisnula crtež, ali to će se uskoro promijeniti. Fotografije
glazbenika u početku više nalikuju portretima, prikazuje se samo glava ili do prsa.

Sl. 4: *Novosti*, 24. 12. 1924.

Ispod članka pod nazivom *Ofenziva žena* (*Jutarnji list*, 3. 10. 1926) kao prilog se daje crtež dirigentice. Članak govori o tome kako su žene postale konkurencija muškarcima u mnogim zanimanjima pa tako i u dirigiranju, a riječ »ofenziva« sugerira da autor teksta nije naročito zadovoljan novim stanjem. Ovdje je prikazana Marta Linz von Kriegner na svojem prvom koncertu u visokoj školi za glazbu u Berlinu gdje je, prema riječima autora teksta, postigla veliki uspjeh. Njezina je lijeva ruka prikazana veoma snažnom, a položaj ruku i dirigentskog štapića u dijagonalni sugerira kretanje i oštrinu. Istovremeno, njezino je lice oblikovano kao veoma zaobljeno, a izraz lica miran je i staložen, kako bi sugerirao žensku blagost. Osobita je pozornost posvećena frizuri. Takav prikaz odgovara onome što se događalo u društvu, a to je trajanje prvog feminističkog vala. Javljaju se prvi ženski časopisi, puno je priloga u časopisima koji se tiču samo žena i reklama usmjerenih isključivo ženskim čitateljicama, dakle, žene osvajaju svoj medijski i javni prostor. S današnjeg gledišta prikaz žena u novinama dvadesetih godina 20. st. izrazito je stereotipan, ali u ono doba čini korak k modernom načinu života i zastupljenosti žena u svim njegovim sferama.²⁴

Kao poseban tip crteža u *Hemeroteci Dragutina Aranya* javlja se karikatura, koju od crteža razlikuje satiričan ili groteskni karakter.

Karikatura

Karikatura je bila osobito popularna u 19. stoljeću, no njezino vrijeme ni početkom 20. st. još nije završilo. Zbog svojeg humorističnog karaktera, karikatura se ne povlači čak ni onda kad se crtež povlači pred fotografijom. Frano Dulibić kari-

²⁴ Usp. Jelena SKENDŽIĆ: *Portret žene: (de)konstrukcija rodni stereotipa na primjeru časopisa »Svijet«*, diplomski rad, Zagreb, 2014, <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/6242/1/dipl2.pdf> (28. 12. 2017).

Sl. 5: Ofenziva žena, *Jutarnji list*, 3. 10. 1926.

katuru dijeli na onu u užem smislu – portretnu karikaturu te karikaturu u širem smislu, a to je tzv. geg karikatura ili crtani vic, a Dulibić za nju rabi naziv situacijska karikatura.²⁵ Portretna karikatura može biti karikatura lica, karikatura poprsja ili cijele figure.²⁶ Potonja podrazumijeva poznavanje osobe koja je karikirana, tako da su glazbenici morali biti poznati široj javnosti ako su se radile njihove karikature, pogotovo cijele figure.

S porastom broja humoristično-satiričnih časopisa, kao i drugih listova i novina, nakon 1918. u Hrvatskoj raste popularnost karikature i od karikature se može dobro živjeti. Karikatura popularnost gubi u drugoj polovini 20. st. kad ju istiskuju strip i elektronički mediji.²⁷ Krajem 19. stoljeća dogodila se promjena u povijesti tiska: litografiju je istisnuo fotomehanički proces, koji je omogućio kvalitetno reproduciranje u tisku crteža svih vrsta, ali i fotografija.²⁸ Od 1904. god. počela se upotrebljavati ofsetna tehnika, koja je značila novo poboljšanje u kvaliteti tiska. Većina karikatura koje su objavljene u tisku nisu sačuvane kao originalni crteži,²⁹ a samim time je proučavanje tadašnjega tiska i puno važnije. Krajem 19. st. i u prvom desetljeću 20. st. za razvoj karikature u Hrvatskoj bio je važan utjecaj njemačkih humoristično-satiričnih časopisa.³⁰ Karikature se u Hrvatskoj objavljuju u humorističnom i nehumorističnom tisku. Kad se govori o humorističnom tisku treba spomenuti *Koprive*. Oko *Kopriva*, koje su počele izlaziti 15. lipnja 1906. kao prilog *Hrvatskog pokreta*, okupio se novi naraštaj karikaturista, no cenzure su bile česte. Od poznatih karikaturista, vezano uz razdoblje kojim se ovdje bavimo, u *Koprivama* objavljuju Sergej Mironovič Golovčenko i Andrija Maurović. Upravo Mironovićevu karikaturu, pod naslovom »Užički jubilej«, i to objavljenu u *Koprivama* (14. 4. 1928) nalazimo sačuvanu u Aranyevoj hemeroteci.

»Dok je humorističnom tisku u najvećoj mjeri glavna i jedina namjera bila da zabavi publiku, nehumoristični tisak je nastojao donositi karikature koje su istodobno trebale zadovoljavati određene sadržajne i likovne kvalitete.«³¹ Brojne karikature objavljivale su zagrebačke *Novosti* od 1910. sve do Drugog svjetskog rata.³² U *Novostima* objavljivali su karikaturisti: Slavko Vereš, Sergej Mironovič i Franjo Maixner. Karikature tenora Josipa Rijavca i dirigenta Milana Sachsa iz Aranyeve hemeroteke objavljene su u magazinu *Svijet* (u svibnju 1926), a pojavljuju se samostalno, odnosno nisu vezane uz tekst.

²⁵ Frano DULIBIĆ: *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine*, Zagreb: Leykam International, 2009, 11-14.

²⁶ *Ibid.*, 14.

²⁷ *Ibid.*, 31.

²⁸ *Ibid.*, 43-44.

²⁹ *Ibid.*, 45.

³⁰ *Ibid.*, 139.

³¹ *Ibid.*, 233.

³² *Ibid.*, 234.

Dirigent državne štamparije

Sl. 6: Muzikalna državna štamparija, *Jutarnji list*, 30. 11. 1924.

Karikatura koju je načinio poznati splitski skladatelj Ivo Tijardović za *Jutarnji list* (30. 11. 1924) vezana je uz kritički tekst namijenjen ministru prosvjete, koji je smijenio Stanislava Biničkog, dirigenta beogradske opere, i postavio ga za direktora »državne štampe«, pa se sarkastično piše o apsurdnom takvog postupka. Inače, Ivo Tijardović radio je i ilustracije za magazin *Svijet*. Slikar Oto Antonini osnivač je lista *Šišmiš*, a urednik i ilustrator tjednika *Svijet* od 1926. do 1938. i tom je tjedniku dao prepoznatljivi vizualni identitet. Tijardovićeva likovna umjetnost dio je stila *art décoa*, a oslikavao je i naslovnice svojih partitura.³³ Frano Dulibić spominje Ivu Tijardovića kao karikaturista koji je objavljivao karikature i ilustracije za zagrebački *Jutarnji list* i beogradsku *Politiku*, a 1925. objavljuje i u humorističnom listu *Pilule*.³⁴ Tijard-

³³ O tome je pisala Nada Bezić u članku Notna izdanja *Edition Slave* (Slavenski izdavački zavod), Beč u zborniku *Glazba, riječi i slike. Svečani zbornik za Koraljku Kos*, Zagreb: HMD 1999, 127–144.

³⁴ Frano DULIBIĆ: *Povijest karikature*, 295.

Sl. 7: Povratak izgubljenog sina, *Večer*, 2. 10. 1926.

dović je za *Svijet* 1927. napisao prilog »Tipovi iz modernog Babilona« uz crteže istaknutih ljudi toga doba.³⁵ Radio je ilustracije i za *Koprive*.³⁶ Tijardovićeva karikatura iz Hemeroteke Dragutina Aranya u njegovu je prepoznatljivom lepršavom stilu, a dirigent pomalo podsjeća na likove iz Tijardovićeva ciklusa razglednica *Međunarodni plesovi*.³⁷

Zanimljiva je karikatura objavljena u *Večeri*, 2. listopada 1926. Prikazuje Zlatka Balokovića, koji iz Sjedinjenih Američkih Država dolazi u Zagreb. Autor karikature je Franjo Maixner, a karikatura nosi naslov »Povratak izgubljenog sina«. Blaga

³⁵ Duško KEČKEMET: *Nepoznati Tijardović. Likovno stvaralaštvo najpoznatijeg splitskog skladatelja*, Split: Naklada Bošković, Zaklada Karlo Grenc, 2012, 17.

³⁶ *Ibid.*, 58-63.

³⁷ *Ibid.*, 86-92.

Sl. 8: Musiker Autogramme, *Der Morgen*, 11. 4. 1925.

je to kritika koja je, sudeći po novinskim napisima, najvjerojatnije upućena onima koji Balokovića slave i dočekuju kao veliku zvijezdu, dok se izvršnim umjetnicima koji su ostali u domovini ne posvećuje toliko pažnje. Baloković se vraća s violinom pod rukom, a u drugoj ruci su mu lovor-vijenac i gudalo. Atmosferu zagrebačkog dočeka simbolizira veliko sunce što se smiješi nad Zagrebom, nasuprot oblacima, koje je Baloković ostavio za sobom u Americi.

Zaključak

Fotografije, crteži i karikature javnih osoba dominiraju periodičnim tiskom nakon Prvog svjetskog rata. Ipak, nalazimo primjere na kojima se prikazuju prostori u kojima se muzicalo. S primjerom grafički stiliziranih nota (*Der Morgen*, 11. 4. 1925), potpisa te fotografija kompozitora zaključujemo ovaj pregled. Ovdje su note u funkciji simbola, one su smještene tako da odgovaraju kompoziciji ovog »plakata« i nemaju namjenu da se iz njih svira ili pjeva nego služe kao ilustracija. Stoga im je mjesto u ovom prikazu.

Ikonografski elementi sve se više pojavljuju u tiskovinama dvadesetih godina 20. st. prvenstveno zahvaljujući razvoju tiska, jer se novim tehnikama omogućila brža i bolja reprodukcija fotografija i crteža. Novine su u to vrijeme cjenovno pristupačan i popularan medij, fotografski su atelijeri u Zagrebu brojni, a profesionalni ilustratori, pogotovo karikaturisti, dobro zarađuju od svojega posla. Težnja k modernom obuhvaća sve sfere života, pa tako i glazbeni život. U tom kontekstu objavljuju se ikonografski prikazi glazbenika kojih je u Aranyevoj hemeroteci s godinama sve više te uz različite napise o glazbi utječu na percepciju hrvatske glazbe i glazbenika kod čitatelja periodike između dvaju svjetskih ratova.

Prilog: Popis ikonografske građe

Naziv novina / časopisa:	Datum, godište, br., str.	Tip ikonografske građe:	Sadržaj ikonografskog priloga:	Autor ikonografskog priloga:	Naslov rubrike i članka:	Potpis autora članka:
<i>Hudební věstník</i> [Prag]	1920/07/16, god. 13, br. 16, str. 1	crtež (1)	andeo s harfom	-	-	-
<i>Das interessante Blatt</i> [Beč]	1920/12/09, br. 50, str. 2	fotografija (2) reprodukcija slike (1)	Beethovenova posmrtna maska, Beethovenov grob, reprodukcija slike Juliusa Schmida	-	Der 150. Geburtstags Beethoven	-
<i>Das interessante Blatt</i> [Beč]	1920/12/09, god. 39, br. 50, str. 1	crtež (1)	naslovnica s glazbenim ikonografskim elementima	-	-	-
<i>Obzor</i> [Zagreb]	1924/05/06	fotografija (1)	Marko Vušković u kostimu Hasanage iz opere <i>Hasanaginica</i> Luje Šafraneka-Kavića	-	Marko Vušković	L. [Lujo Šafranek-Kavić]
<i>Obzor</i> [Zagreb]	1924/05/13	crtež (1)	operna pjevačica Marija Nikolajevna Kuznjecova-Benois	-	Odiseja slavne ruske pjevačice. Kako je Kuznjecova pobjegla iz sovjetske Rusije	Iv. H.
<i>Obzor</i> [Zagreb]	1924/06/18	fotografija (1)	Krešimir Baranović, skladatelj <i>Licitarškog srca</i>	-	Hrvatsko kazalište. Licitarško srce. Balet od K. Baranovića, premijera 17. lipnja	Lujo Šafranek-Kavić
<i>Vreme</i> [Beograd]	1924/06/24	crtež (3)	velika habsburška svečanost, Johann Strauss, pročelje kuće u kojoj je napisan <i>Straussov valcer Na lijepom plavom Dunavu</i>	-	Jedan sentimentalni hadžiluk. Beč: Staklena bašta na Dunavu. II. Stara i nova misija Beča	Stanislav Vinaver
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1924/06/28, str. 7	fotografija (1)	Nikola Faller	-	Naš Nikola - prigodom 45-godišnjice umjetničkog rada Nikole Fallera	Antonija K. Cvijić
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1924/11/13, str. 7	karikatura (1)	glazbeni kritičar	F. Maixner [Frajnjo Maixner]	Theater, Kunst und Literatur	-

<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1924/11/30	fotografija (1)	[Tinka] Wesel-Polla	-	Theater, Kunst und Literatur	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1924/11/30, str. 8	karikatura (1)	dirigent, Državna štamparija (Beograd)	Ivo Tijardović	Muzikalna državna štamparija	H. de G.
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1924/12/24, str. 21	crtež (3) fotografija (5)	Krešimir Baranović, Blagoje Bersa, Antun Dobronić; Milan Sachs, Oskar Jozefović, Vjekoslav Rosenberg-Ružić, Fran Lhotka, Božidar Štrola	-	Aus der Zagreber Komponistenwelt. Musiker-Galerie	žh [Žiga Hirschler]
<i>Ilustracija</i> [Zagreb]	1925/01/25	fotografija (1)	Milan Sachs	-	Dvanajesto »Int. muzičko veče«. Petak, 16. januara	Marko Tajčević
<i>Ilustracija</i> [Zagreb]	1925/02/15	fotografija (1)	Zagrebački kvartet	Atelier Mosinger	-	-
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1925/03/26, str. 7	fotografija (1)	Antun Dobronić	-	Theater, Kunst und Literatur. Dobronić: »Dubrovniker Diptychon«. Uraufführung im Nationaltheater	žh [Žiga Hirschler]
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1925/04/30	fotografija (6)	Balkan Palace Kino, zgrada, čekaonica, blagajna [Kino Europa]	-	Balkan Palace Kino	-
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1925/04/30, str. 7	crtež (1)	Ivo Tijardović	-	Ivo Tijardović	-
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1925/04/11, str. 14	fotografija (1)	Josip Dryak	-	Ing. Josip Dryak	-
<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1925/04/11, str. 14	crtež (1)	Zlata Gjunjenac i Miloš Zec u <i>Dubrovackom diptyhonu</i> Antuna Dobronića	-	Eine Szene aus Dobronić' »Dubrovniker Diptychon«	-

<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1925/04/11, str. 18-19	fotografija (4) crtež (1) stilizirane note (7)	fotografije: Ernest Krauth, Svetislav Stancić, Antonija Geiger-Eichhorn crtež: Zlatko Grgošević note: Milan Sachs, Krešimir Baranović, Antun Dobronić, Fran Lhotka, Jakov Gotovac, Božidar Širola, Krsto Odak	-	Musiker-Auto- gramme. Eine Wid- mung der Zagreber Komponisten und Künstler für den »Morgen«	žh [Žiga Hirsch- hler]
<i>Koprive</i> [Zagreb]	1925/08/29, god. 12, br. 35, naslovnica	karikatura (1)	Gudački kvartet Srkulij, Baza- la, Lorković, Trumbić – Pro- gram hrvatske zajednice	F. Maixner [Fra- njo Maixner]	Koncert bez publike	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1925/12/14, br. 341	fotografija (1)	Gudački kvartet Amar-Hin- demith, Licco Amar, Walter Caspar, Paul Hindemith, Ru- dolf Hindemith	-	Muzika. Uoči kon- certa Amar-Hinde- mith kvarteta	M. G. [Milan Graf]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1925/12/24, br. 352	fotografija (1)	Zdenka Zika	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Kazalište. Zdenka Zikova	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1925/12/24, br. 352	fotografija (1)	Marijo Šimenc [Mario Šimenc]	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Kazalište. Marijo Šimenc	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1925/12/24, br. 352, str. 32-33	karikatura (8)	Josip Kulundžić, Josip Pavić, Branko Gavella, Franjo Soto- šek, Hinko Nučić, Stjepan Bojanić, August Cilić, Strahi- nja Petrović	inicijali mt.	Socijalizacija teatra: Kozerija o »liniji pa- žnje«	Josip Kulundžić
<i>Hrvatska metropola</i> [Zagreb]	1926.	fotografija (1)	Đakovačko vatrogasno društvo, vatrogasna glazba	-	Sa vatrogasne prosla- ve	H. [Žiga Hirsch- hler]
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926., str. 198-199	fotografija (6)	interijer Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu: foaje na 1. katu, zastor Vlaha Bukovca, vestibul, gledalište, centrala za električno svjetlo, naprave za spuštanje i dizanje zastora	R[udolf] Firšt, Zagreb	Sjajna ponutrica Hr- vatskog narodnog kazališta	-

Novosti [Zagreb]	1926/02/14, br. 45, str. 7	fotografija (1)	Fran Lhotka	-	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Kr. muzička akademija u Zagrebu	Dr. Krenedić [Kazimir Krenedić]
Svijet [Zagreb]	1926/02/20	fotografija (1)	Jan Kubelik	-	-	Jan Kubelik u Zagrebu	-
Svijet [Zagreb]	1926/02/20	fotografija (1)	Bečki dvor, koncertna dvorana [Zeremoniesaal]	Atlantic [Photo], Berlin	-	Bečki dvor kao koncertna dvorana	-
Narodno djelo [Zagreb]	1926/02/21, str. 3	fotografija (1)	[Pjevačko društvo Mladost] Sa proslave 20. godišnjice »Mladosti« u Zagrebu 23. 3. 1920. g.	-	-	Dvadesetpetgodišnjica »Mladosti«	-
Novosti [Zagreb]	1926/02/21, br. 52	fotografija (1)	Antun Dobronić	[Foto] Tonka [Antonija Kulčar]	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Problem našeg muzičkog školstva	Ant.[un] Dobronić
Hrvatska metropola [Zagreb]	1926/03/13, str. 123	fotografija (1)	Radovan Brenčić, intendant Mariborskog kazališta	-	-	Mariborsko kazalište	Zlatko Grgošević
Hrvatska metropola [Zagreb]	1926/03/13, str. 127	fotografija (1)	Muzej za umjetnost i obrt	-	-	Zagrebačka filharmonija (Mahler: II Simfonija – Širola: Suita »Otmica«)	Dr. T. K. [Tomo Kumičić]
Obzor [Zagreb]	1926/03/15	crtež (1)	Milan Sachs	R[udolf Ernest] Marčić	-	Iz glazbenog svijeta. Koncerti. Filharmonija – Co van Geuns. – Kvartet Ševčik-Lhotsky	Luj Šafranek-Kavić
Novosti [Zagreb]	1926/03/20	fotografija (1)	Ada Poljak	-	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Veće pjesama Ade Poljakove	-

<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/03/20, str. 87	fotografija (7)	članice beogradske opere čekaju vlak iz Zagreba, Branislav Nušić, Povorka glumaca (limena glazba), banket kod »Kolarca«, Clauzoni uprave Saveza jug. glumaca na kongresu, nogometni timovi zagrebačkog i beogradskog kazališta	Foto Pinto, Beograd	Kongres glumaca u Beogradu	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/03/21	crtež (1)	Zlata Lipovšćak -Rajčić]	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Zlata Lipovšćak	-
<i>Obzor</i> [Zagreb]	1926/03/23	crtež (1)	Igor Stravinski	-	Iz glazbenog svijeta. Igor Stravinski	Lujko Šafranek -] Kavić
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/04/03	fotografija (2)	Zlata Gjunjenac, Drago Hričić	-	S naših koncerata	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/04/03, str. 167	fotografija (3)	Gabrijela Horvat	-	Gostovanje Gabrijele Horvatove u Zagrebu	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/04/06	fotografija (1)	Aleksandar Griff kao Mefisto	-	Uspjeh g. Griffa u Varšavi	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/04/11, br. 100, str. 8	fotografija (1)	Štefica Segedi-Sestrić	-	Umjetnost. Štefica Segedi rođj. Sestrić	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/04/11, br. 100	fotografija (2)	Hrvatsko pjevačko društvo »Sloboda« 1894., Hrvatsko pjevačko društvo »Sloboda«, 1926.	-	Proslava 50-godišnjice Hrvatskog obrtničko-radničkog pjevačkog društva »Sloboda« u Zagrebu	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/03/07, br. 66, str. 7	fotografija (1) crtež (1)	Oskar Smodek [Stefan Belina] -Skupiewski kao Samson u Saint-Saënsovoj operi	-	Kazalište, književnost i umjetnost	-
<i>Obzor</i> [Zagreb]	1926/03/07	fotografija (1)	Krsto Odak	-	Iz glazbenog svijeta. Krsto Odak, kompozicijono veće 5. III.	Lujko Šafranek- Kavić

<i>Der Morgen</i> [Zagreb]	1926/03/07	fotografija (1)	Zlatko Baloković	-	-	Wie man Zlatko Baloković in Amerika ehrt?	-
<i>Narodno djelo</i> [Zagreb]	1926/04/18, str. 3	fotografija (9)	Gustav Bazala, osnivač i prvi predsjednik Mladosti, Aleksandar Ugrenović, predsjednik Mladosti, Vjekoslav J. Višošević, prvi poratni predsjednik Mladosti, Vijenac Mladosti praškom Hlaholu, Prag, 1911. g., Mladost u Pragu 1911. g., s proslave 20. godišnjice Mladosti u Zagrebu 23. 3. 1920., Jakov Gotovac, dirigent Mladosti	-	-	Dvadesetpet godina rada »Mladosti«	Dr. -ić [Kazimir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/04/25, br. 114	crtež (1)	Lujp Šafranek-Kavić, autor baleta <i>Figurine</i>	-	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Autor baleta »Figurine«	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/05, str. 285	fotografija (1) stilizirane note (1)	fotografija Josipa Canića, stilizirane note <i>Ne goni konja</i> za četverglasni mješoviti zbor	-	-	K 25-godišnjici glazbenog rada Josipa Canića	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/05, str. 285	karikatura (3)	»Naši kazališni tipovi«, tenor [Josip] Rijavec, kapelnik [Mihailan] Sachs, »Bojna« [Stjepan Bojničić]	-	-	-	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/05/01	crtež (1)	inscenacija <i>Hovanščine</i> u milanskoj Scali	-	nečitko	Kazalište, književnost i umjetnost. Musorgski: »Hovanščina«	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/05/18	crtež (1)	Gustav Mahler	-	-	Umjetnost. Gustav Mahler	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/06/05	fotografija (1)	Jakov Gotovac	-	-	Jakov Gotovac	-

<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/06/19, str. 392	fotografija (15)	članovi opere i drame Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu	-	-	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1926/06/20, str. 21	fotografija (1)	Ivo Muhvić	-	Književnost i umjet- nost. Jubilej Ivo Muhvića	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/06/26, str. 409	fotografija (1)	Ivo Muhvić	-	U spomen naših ži- vih i pokojnih. Jubilej Ivo Muhvića	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1926/06/26, str. 419	fotografija (4)	balet <i>Figurine</i> Luje Šafraneka- Kavića	[Foto] Tonka [Antonija Kul- čar]	Iz baleta »Figurine« od Luja Šafraneka- Kavića	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1926/09/18	fotografija (1)	Zlatko Baloković	-	Balokovićev uspjeh u Americi	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/09/18, br. 258	fotografija (1)	Zlatko Baloković sa supru- gom Yoyce Borden	-	Zlatko Baloković	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/09/26, br. 266, str. 7	fotografija (3)	Mihajlo Marković, Ančica Mitrović, Irma Polak	[Foto] Tonka [Antonija Kul- čar]	Kazalište, književ- nost i umjetnost. »Put oko sveta«. Naši operni pjevači sudje- luju u drami	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1926/10/02, str. 7	karikatura (1)	»Povratak izgubljenog sina«. Zlatko Baloković	F[ranjo] Maixner	-	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/10/03	fotografija (1)	Tito Strozzi	[Foto] Tonka [Antonija Kul- čar]	Tito Strozzi	Sanjić. [Ivo Sanjić]
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1926/10/03	crtež (1)	Marta Linz von Kriegner	-	Iz života i svijeta. Ofenziva žena	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/10/13, br. 284, str. 5	fotografija (1)	Teatro Colón	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. »Teatro Colon«	Berislav Deželić
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/11/10	karikatura (1)	Jan Kiepura	nečitko [fovor]	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Novi Carusso – Jan Kiepura	-

<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1926/11/25, str. 8	crtež (4)	Tipovi iz orkestra	-	-	Stogodišnjica Hrvatskog Glazbenog zavoda	L. Š. [Lujo Šafranek-Kavić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/11/26, br. 330, str. 18	karikatura (3)	Drago Hrčić, Vika Podgorška, Josip Križaj	inicijali HK	-	3 od kazališta	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/11/31, br. 302	karikatura (4)	Krešimir Baranović, Oskar Smodek, Jakov Gotovac, Oskar Jozefović	inicijali HK	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Iz Thalije. Šta kažu bogovi Thalije	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1926/12/07	karikatura (1)	Milan Sachs	-	-	-	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1926/12/31, br. 361, str. 7	fotografija (3)	Ljubica Oblak-Strozzi, Darinka Oblak, Milka Gollob-Oblak	-	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Tri sestre pjevačice	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/01/01, br. 16, str. 5	fotografija (1)	Antonija Geiger-Eichhorn	-	-	25-godišnji jubilej Antonije Geiger-Eichhorn	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/01/01, br. 16, str. 5	karikatura (1)	Lovro pl. Matačić	K.	-	Matineja Zagrebačke Filharmonije. – Dirigent g. Matačić	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1927/01/07	fotografija (1)	Ljubica Oblak-Strozzi	-	-	Ljubica de Strozzi-Oblak u Zagrebu	V. A.
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/01/13	crtež (1)	Tino Pattiera kao Don Jose u <i>Carmen</i> Georgesa Bizeta	-	-	Tino Pattiera u Berlinu	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/01/15, god. 2, sv. 3, br. 3, str. 47	fotografija (3)	Darinka Oblak, Ljubica Oblak-Strozzi; Milka Oblak-Gollob	Foto [Rudolf] Firšt, Zagreb	-	Senzacionalno gostovanje triju sestara u hrvatskoj operi	-

<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/01/15, god. 2, sv. 3, br. 3, str. 48	fotografija (20)	redatelj D. Vuković, Neven- ka Vincenc-Barlović, Tošo Stojković, Anđja Aćimović, Joso Martinčević, Dujam Biluš, Zora Vuksan-Barlović, Dušan Mitrović, V. Strado- Torgovički, Josip Plemenčić, Vatroslav Hladić, Evka Mi- kulić, Vladimir Majhenić, Vasa Veselinović, Greta Kra- us, Ivka Tanhofer-Branković, Leposava Jovanović, Paula Jesić, Ivica Tanhofer-Bran- ković, Ivka Berković, Stjepan Dobrić	-	Članovi i članice narodnog kazališta u Osijeku	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/01/15, god. 2, sv. 3, br. 3, str. 59	fotografija (1)	Elvira Faller	-	Iz umjetničkog svije- ta. Elvira Faller	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/01/15, god. 2, sv. 3, br. 3, str. 59	fotografija (1)	Artur Rubinstein	-	Iz umjetničkog svije- ta. Artur Rubinstein	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/01/17	fotografija (1)	Ljubica Oblak-Strozzi kao Madame Butterfly	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Ljubica Strozzi kao Madame Butterfly	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/01/23	crtež (1)	Žiga Hirschler	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Dybbuk, Razgovor s g. Žigom Hirschlerom	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/01/25	crtež (1)	Arthur Rubinstein	-	Književnost i umjet- nost. Jedan čuveni glasovirač	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/01/30, br. 30, str. 11	fotografija (1)	Drago Hrižić	-	Drago Hrižić	-

Novosti [Zagreb]	1927/02/16, br. 47	fotografija (1)	Rado Kregar	-	Rado Kregar – novi upravnik ljubljanskog kazališta	-
Novosti [Zagreb]	1927/02/18	crtež (1)	Leo Slezak	-	Komorni pjeva Leo Slezak kao pisac	-
Novosti [Zagreb]	1927/03/01, br. 60, str. 5	fotografija (1)	Stjepan Bojničić	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Stjepan Bojničić	Ivo Sanjić
Jutarnji list [Zagreb]	1927/03/05	crtež (1)	Paul Schramm	-	Književnost i umjetnost. Paul Schramm u Zagrebu	-
Novosti [Zagreb]	1927/03/06, br. 65, str. 15	crtež (1)	Paul Schramm	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Paul Schramm	-
Novosti [Zagreb]	1927/03/20, str. 8	karikatura (1)	L. Vitezslav Čelansky, 13. 3. 1927., Zagreb	inicijali HK	Kazalište, književnost i umjetnost. L. Vitezslav Čelansky	-
Novosti [Zagreb]	1927/03/26, br. 85, str. 6	crtež (8)	»mlađahni Beethoven«, »Beethoven 1819. g.«, »Beethoven u muževnoj dobi«, Beethovenov grob na centralnom groblju u Beču, Beethovenova posmrtna maska po kiparu F. Kleinu, Beethovenova soba u Bonnu, Rodna kuća u Bonnu: dvorišna strana i s ulice Ludwig van Beethoven	»Muzikus« - Savremena karikatura	Kazalište, književnost i umjetnost. Ludwig van Beethoven. 26. ožujka – stogodišnjica majstorove smrti	-
Morgenblatt [Zagreb]	1927/03/26, br. 84, str. 1	crtež (1)	Ludwig van Beethoven	Karl Bauer	Ludwig van Beethoven. Der Mann und sein Werk.	A. G.

<i>Morgenblatt</i> [Zagreb]	1927/03/26, br. 84, str. 2	crtež (2)	naslovnica partiture Triju sonata za glasovir, koje je Beethoven posvetio Maximilianu Friedrichu, Beethovenova kuća u Beču, gdje je komponirao »Eroicu«	-	Olympier und Titan. Die Beziehungen zwischen Goethe und Beethoven	Dr. H. T.
<i>Morgenblatt</i> [Zagreb]	1927/03/26, br. 84, str. 3	crtež (1)	Beethovenova posmrtna maska	-	-	-
<i>Morgenblatt</i> [Zagreb]	1927/03/26, br. 84, str. 4	crtež (1)	Beethovenov kip u Beču	-	-	-
<i>Morgenblatt</i> [Zagreb]	1927/03/26, br. 84, str. 4	crtež (1)	Beethovenov grob u Beču	-	Anekdoten um Beethoven	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/03/27, br. 86	fotografija (1)	Fjodor Šaljapin	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Šaljapin – Bakljanov - Zalewsky	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/03/27	reprodukcija portreta (1) crtež (1)	Ludwig van Beethoven, posmrtna maska Ludwiga van Beethovena	-	Čovjek i heroj, Ludwig van Beethoven	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/04/06	fotografija (1)	Aleksandar Griff	-	Uspjeh g. Griffa u Varšavi	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1927/04/09, str. 5	fotografija (1)	Marko Vušković	-	Marko Vušković nastupa u Excelsioru	-is.
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/04/10, br. 100, str. 7	reprodukcija slike (1)	Isus na Maslinskoj gori	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Beethoven: In Monte Oliveti. Pismo iz Rima	Em.
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/04/30, str. 384	fotografija (2)	Dubrovačka filharmonija, dirigent J. Vlach Uraticky	Foto Berner	Sa Beethovenove svečane večeri u Dubrovniku	-
<i>Svijet</i> [Zagreb]	1927/04/30, str. 384	fotografija (1)	Albertina Ferrari [Lovrich]	-	Albertina Ferrari	-

Novosti [Zagreb]	1927/05/01, br. 119, str. 7	fotografija (2) stilizirane note (1)	Juro Tkaličić, Juro Tkaličić s Antunom Gustavom Mato- šem i Ivanom Tkaličićem, note IV. varijacije na temu »Tužna roža«	-	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Juro Tkaličić. Trideset-go- dišnji jubilej umjet- ničkog rada	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1927/05/18, br. 136	crtež (1)	Rado Kregar	-	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Ljubljanska opera na gostovanju po Bosni i Dalmaciji	Oton G. Ambrož
Novosti [Zagreb]	1927/05/24, br. 142	karikatura (1)	Fjodor Ivanovič Šaljapin	-	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Šaljapin dolazi u Zagreb?	-
Novosti [Zagreb]	1927/05/29, br. 147	fotografija (1)	Bidú Sayão	-	-	Bidu Sayao	-
Novosti [Zagreb]	1927/06/07	crtež (1)	Wilhelm Furtwängler	-	-	Wilhelm Furtwän- gler	-
Novosti [Zagreb]	1927/06/09, br. 157, str. 8	fotografija (1)	Teiko Kiwa	-	-	Gostovanje gdje Teiko-Kiwe	-
Novosti [Zagreb]	1927/06/16	fotografija (2)	Branka Musulin Čedomil Dugan	nećitko -	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Naši najmlađi pijani- sti	Dr. K – ć. [Kazi- mir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1927/07/19	fotografija (1)	orkestar u praškom studiju, iz kojega će zagrebačka radi- ostanica prenositi koncerte	-	-	Radio. Iz domaće radio stanice	-

<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/07/24, str. 9	crtež (1) fotografija (4)	muškarac sluša gramofonsku ploču, a par pleše uz nju; laboratorij za električno snimanje, vojnički orkestar s kapelnikom Vimerom u trenutku snimanja, maestro Milan Sachs i Griff snimaju ruske pjesme, Ivo Tijardović s opernim pjevačem Vičarom i kazališnim zborom snima svoju <i>Florinje</i> i <i>Kraljicu lopte</i> uz prisutstvo generalnog direktora Edison Bella iz Londona	Ivo Tijardović [Foto] Tonka [Antonija Kulčar]	Kako se prave ploče za gramofone	N.
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/07/31, br. 209, str. 11	fotografija (2)	zgrada ljubljanske drame, zgrada ljubljanske opere	-	Umjetnički program ljubljanske drame i opere. Iz razgovora s upravnikom Narodnog Gledališta g. inž. Karlom Kregarom	Oton G. Ambrož
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/08/02	karikatura (1)	Ernst Dohnanyi [Ermó Dohnányi]	-	Savremenici u kari-katuri	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/08/21, br. 230, str. 7	fotografija (1)	Leonija Brückl	-	Kazalište, knjizevnost i umjetnost. Leonija Brückl	Antonija K. Cvijić
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/08/21, br. 230, str. 9	fotografija (3)	Hrvatsko pjevačko društvo »Zora« iz Karlovca, predsjednik društva Mirko Viktorin, dirigent »Zore« David Meisl	-	Boravak i uspjeh karlovačke Zore u Frankfurtu	-en. [Nikola Smolčić]
<i>Morgenblatt</i> [Zagreb]	1927/09/11	karikatura (1)	Tinka Wesel-Polla, Srećko Albini	inicijali HK	Aus der Zagreber Musikwelt	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1927/10/26, str. 6	crtež (1)	Narodno kazalište u Skoplju		Narodno kazalište u Skoplju	-

<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/11/03, str. 5	fotografija (1)	Nikola Faller	-	Za hrvatski pjevački dom. Akcija za izgradnju monumentalnog doma hrvatske pjesme. Govor predsjednika hrvatskog pjevačkog saveza g. Fallera	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/11/05, br. 306	fotografija (1)	Ernesto Cammarota	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Ernesto vitez Cammarota. Proslava 40-godišnjice prvog nastupa u Zagrebu	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1927/11/05, str. 9	fotografija (1)	Ernesto Cammarota	-	Ernesto vitez Cammarota. 1887. – 1927. Proslava 40-godišnjice prvog nastupa u Zagrebu	žh [Žiga Hirschler]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/11/12, br. 313, str. 7	crtež (1)	2. slika (scena revolucije) opere <i>André Chénier</i> po inscenaciji g. Marijana Trepšea	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Umberto Giordano: <i>André Chénier</i> . Muzička drama sa historičkom pozadinom u četiri slike. – Tekst od Luigi Illice. – Premijera u Narodnom kazalištu 10. XI. 1927.	Dr. Krenedić [Kazimir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1927/11/17	fotografija (1)	Pietro Mascagni i Josip Rijavec u Berlinu studiraju <i>Cavalleriu rusticanu</i>	nečitko	Kazalište, književnost i umjetnost. Pietro Mascagni i Josip Rijavec u Berlinu	-

Novosti [Zagreb]	1927/11/20, br. 321	fotografija (1)	Rudolf Bukšek	-	Rudolf Bukšek	Dr. K - ć. [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1927/11/20, br. 321	crtež (1)	Amalia Cameri-Fröbe	kredom crtao [Ljudevit] Kara	Gđja Draga de Carneri-Fröbe	-
Novosti [Zagreb]	1927/11/22, br. 323	fotografija (2)	[Manio] Šimenc, [Zdenka] Zika	foto Mosinger	Šimenc i Zikova u »Andre Chenieru«	-
Novosti [Zagreb]	1927/11/26, br. 327, str. 11	crtež (1)	Jakov Gotovac	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Jakov Gotovac	K. [Kazimir Krenedić]
<i>Hrvatska metropola</i> [Zagreb]	1928, str. 221	fotografija (1)	Božidar Kunc	-	Koncert Božidara Kunca	V.
<i>Hrvatska metropola</i> [Zagreb]	1928, str. 221	fotografija (1)	pročelje kazališta u Frankopanskoj ulici	-	-	-
Novosti [Zagreb]	1928/01/29, br. 29, str. 7	fotografija (1)	Rado Kregar	-	Kako ćemo riješiti krizu naših kazališta?	Oton G. Ambrož
Obzor [Zagreb]	1928/02/01	crtež (1)	Ludomir Michal Rogowski	-	Rogovski i njegova »Muzika budućnosti«. Kompozitor »Čuda svetog Vlahu«	Ilija Goleniščev-Kuluzov
Novosti [Zagreb]	1928/02/12	fotografija (1)	Milan Sachs	-	Milan Sachs (Prigodom koncerta od 14. o. mj.)	Prijatelj umjetnosti
Novosti [Zagreb]	1928/02/19, br. 50, str. 8	fotografija (1)	[Albert] Heine	-	Razgovor sa bivšim direktorom Burgtheatra g. Heineom	M.
Novosti [Zagreb]	1928/03/04, br. 64	fotografija (1)	Jakov Gotovac	-	Proslava Gundulićeve »Dubravke«	K. [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1928/03/04, br. 64	fotografija (2)	Julije Betetto, Julije Betetto kao Landgraf u <i>Tannhäuseru</i>	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Kod majstora slovenskih pjevača	-

<i>Večer</i> [Zagreb]	1928/03/05	fotografija (1)	Franjo Serafin Vilhar	-	Zagrebačke vijesti. Franjo Serafin Vilhar	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1928/03/17, str. 7	fotografija (1)	Vladimir Treščec-Branjski	-	Intendant kazališta g. Treščec dao je svoju ostavku	-is.
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/03/18, br. 78, str. 18	crtež (1)	scenografija opere <i>Johanny svira</i>	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Novi zagrebački kolodvor u Krenkovojoj operi »Johanny svira«	K. [Kazimir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/04/03, br. 94, str. 4	karikatura (1)	Ernest Křenek	T.	Kazalište, književnost i umjetnost. Johanny svira	Dr. Krenedić [Kazimir Krenedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/04/07, br. 98, str. 9	fotografija (2)	kazalište u Frankopanskoj ulici, radovi u tijeku, pogled s balkona na pozornicu i pogled s pozornice na balkon	Foto [Franjo] Mosinge	Teška kriza zagrebačkog kazališta	Dr. Krenedić [Kazimir Krenedić]
<i>Koprive</i> [Zagreb]	1928/04/14, str. 305	karikatura (1)	»Užički jubilej«, Mihajlo Marković	S. Mironović [Sergej Mironovič Golovčenko]	-	-
<i>Večer</i> [Zagreb]	1928/04/27, str. 4	karikatura (1)	»Debeli i tanki zvuk«, svirač tube i trube	-	-	-
<i>Kulisa</i> [Zagreb]	1928/05/01, str. 20	crtež (1) fotografija (2)	»Interesantan koncert u Splitu« Juro Tkaličić, Ćiril Ličar, Ljerka Bonačić-Kočonda	-	Rijetka umjetnička priredba u Splitu. Koncert Tkaličić – Ličar – Bonačić-Kočonda	k. m.
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/05/06, br. 125, str. 7	crtež (1)	scena 3. i 5. čina Puccinijeve <i>Turandot</i> , scenograf Marijan Trepše	[Marijan Trepše]	Puccini: Turandot	-
<i>Rijec</i> [Zagreb]	1928/05/08, br. 106	fotografija (1)	Jakov Gotovac	[Franjo] Mosinger	Jakov Gotovac: »Dubravka«. Prigodom reprize u Narodnom kazalištu 5. maja	Ivan Winkler

Novosti [Zagreb]	1928/05/13	crtež (5)	kostimi za <i>Turandot</i>	[Marijan Trepše]	Kostimi za Turandot	K. [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1928/05/30, br. 148, str. 10	fotografija (2)	[Rudolf] Bukšek, Milutinović, Šepec, Friderik Rukavina	[Foto] Tonka [Antonija Kulčar]	Kazalište, književnost i umjetnost. Veliki uspjeh Turandota na hrvatskoj operi	Dr. Krenedić [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1928/05/31, br. 149, str. 7	fotografija (2)	Enrico di Mazzei, di Mazzei pjeva u velikoj Operi u Parizu	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Enrico de Mazzei	-
Novosti [Zagreb]	1928/06/03, br. 152, str. 7	fotografija (3)	Ninon Vallin, Joseph Rogatchevsky, grupa članova Opere Comique	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Jules Massenet »Mannon«. Stilska izvedba po pariškoj »Operi Comique«	K. [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1928/06/03, br. 152, str. 9	crtež (1)	Jakov Gotovac	-	G. Jakov Gotovac o turneji »Mladosti«	K. [Kazimir Krenedić]
Novosti [Zagreb]	1928/06/09, br. 159, str. 7	crtež (1)	II. čin <i>Majstora pjevača</i> po inscenaciji Marijana Trepšea	[Marijan Trepše]	Pred veliku operu premijeru u Zagrebu. Prva izvedba Wagnerovih »Majstora pjevača« u hrvatskoj operi	-
Novosti [Zagreb]	1928/06/12, br. 161, str. 6	crtež (2)	premijera <i>Egipatske Helene</i> , Richard Strauss kao dirigent	- nečitko	Kazalište, književnost i umjetnost. Premijera Richard Straussove nove opere	-
Novosti [Zagreb]	1928/06/12, br. 161, str. 3	fotografija (1)	pročelje kazališta u Frankopanskoj ulici	-	»Zidanje« kazališta u Frankopanskoj ulici	-
Vječer [Zagreb]	1928/06/20, str. 3	crtež (1)	Adriena Krauth	-	Najmlađi zagrebački muzički talenat	Žh [Žiga Hirschler]
Novosti [Zagreb]	1928/06/27, br. 176, str. 5	fotografija (1)	ulaz u HNK	-	Hitac iz puške prema Kazališnim vratima	-

Novosti [Zagreb]	1928/07/03, br. 182, str. 3	fotografija (1)	Vjekoslav Klaić	-	Vjekoslav Klaić	-
Novosti [Zagreb]	1928/07/22	crtež (1)	Franz Schubert	-	Franz Peter Schubert 1828 - 1928	K. [Kazimir Kre- nedić]
Das interessante Blatt [Beč]	1928/07/26, br. 30, str. 5	fotografija (1)	više od 30.000 pjevača i 50.000 slušatelja u »Sänger- halle« (Beč) u Schubertovu čast	Photo Rübelt, Beč	-	-
Pravda [Beograd]	1928/07/31	karikatura (1)	Branko Gavella	nečitko	Duh boginje Talije u zaklanom teletu	-
Novosti [Zagreb]	1928/08/12, br. 222, str. 17	crtež (1)	Bartol Zmajčić, prvi pokrovi- telj Hrvatskog pjevačkog društva »Sklad«	-	Pedesetgodišnjica Hrvatskog pjevačkog društva »Sklad« u Bakru	M. Mažić [Matija Mažić]
Novosti [Zagreb]	1928/08/18, br. 229, str. 9	crtež (1)	Leoš Janáček	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Leoš Janáček	-
Novosti [Zagreb]	1928/09/19, br. 260, str. 16	crtež (1)	Ernest Kunwald	-	Gostovanje berin- skog »Sinfonie-Or- chestra«	K. [Kazimir Kre- nedić]
Vreme [Beograd]	1928/09/21	fotografija (1)	Ernest Kunwald	-	Muzika. Koncert berlinskog simfonij- skog orkestra. Otv- ranje koncertne sezo- ne, 19. septembra 1928.	V. Janković
Vreme [Beograd]	1928/09/21	fotografija (1)	žena g. Gospodinova	-	Jedan interesantan umetnički sukob. Žena bugarskog pe- vača g. Gospodinova juri na hodnicima zagrebačkog kazali- šta upravnik g. dr. Treščeca	-

<i>Vreme</i> [Beograd]	1928/09/21, str. 5	fotografija (1)	Ernest Kunwald	-	Muzika. Koncert Berlinskog simfonij- skog orkestra	P. J. Krstić
<i>Politika</i> [Beograd]	1928/09/21, br. 7325, str. 8	crtež (1)	Ernest Kunwald	-	Koncert Berlinske filharmonije	V. N.
<i>Hrvatski narodni borac</i> [Zagreb]	1928/09/22, br. 1, str. 5	crtež (2)	Vladimir Treščec Milan Begović	-	Hrvatsko Kazalište. Intervju sa intendant- tom našeg kazališta Vlad. Treščec Branj- skim i direktorom drame Milanom Be- govićem	Joe Matošić
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/10/01, br. 271, str. str. 5	fotografija (1)	I. čin <i>Medvedgradske kraljice</i>	Foto Mosinger	Kazalište i umjetnost. Medvedgradska kra- ljica. Narodna legen- darna opera u 3 čina od Luje Šafranek- Kavića – Riječi Slav- ka Batušića	Dr. Krenedić [Ka- zimir Krenedić]
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1928/10/07, str. 12	crtež (1)	Jacques Thibaud	-	Književnost i umjet- nost. Jacques Thi- baud. Povodom kon- certa slavnog francu- skog guslača	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/10/11, br. 282	crtež (1)	Richard Strauss	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Veliki njemački kom- ponista Richard Stra- uss	-
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/11/06, br. 308	crtež (1)	Vaclav Huml	-	Vaclav Huml. Prosla- va 25-godišnjice dje- lovanja u Zagrebu	K. [Kazimir Kre- nedić]
<i>Novosti</i> [Zagreb]	1928/11/06, br. 308, str. 9	crtež (1)	pročelje Hrvatskog narod- nog kazališta u Splitu	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Kazališno pitanje u Splitu	-

Novosti [Zagreb]	1928/11/06, br. 308, str. 9	fotografija (2)	autori <i>Pobjednice oceana</i> , Žiga Hirschler, Blanka Chudoba	[Foto] Tonka [Antonija Kulčar]	»Pobjednica oceana« od Žiga Hirschlera	k [Kazimir Krene- dić]
Novosti [Zagreb]	1928/11/07, br. 309, str. 7	fotografija (2)	Josip Bach	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Josip Bach	K. [Kazimir Kre- nedić]
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1928/11/13, str. 12	fotografija (1)	Radoslav Prejac	-	Književnost i umjet- nost. Koncert Rado- slava Prejca	-
Novosti [Zagreb]	1928/11/14, br. 316	fotografija (1)	Radoslav Prejac	[Foto] Tonka [Antonija Kulčar]	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Koncert čeliste Ra- doslava Prejca	-
Novosti [Zagreb]	1928/11/14, br. 316	crtež (1)	Mattia Battistini	-	Mattia Battistini	-
<i>Jutarnji list</i> [Zagreb]	1928/11/15, str. 12	fotografija (1)	Mattia Battistini	-	Mattia Battistini umro	-
Novosti [Zagreb]	1928/11/17, br. 319, str. 7	crtež (2)	Franz Schubert prema akva- relu Wilhelma Augusta Rie- dera, dvorište u rodnoj kući Franza Schuberta	-	Kazalište, književ- nost i umjetnost. Proslava Schuberto- ve 100-godišnjice smrti	K. [Kazimir Kre- nedić]
Novosti [Zagreb]	1928/11/18, br. 331, str. 6	crtež (2)	mlin u Mödlingu gdje je Schubert komponirao »Lije- pu mlinaricu«, Schubertov grob u Beču	-	Na današnji dan prije 100 godina umro je Franz Schubert	K. [Kazimir Kre- nedić]
Novosti [Zagreb]	1928/11/18, br. 320, str. 24	crtež (3)	Franz Schubert, Kuća u kojoj su stanovale tri djevojke fa- milije Tschöll, Todesmusik – rukopis	-	Stota obljetnica smrti Franza Schuberta	K. [Kazimir Kre- nedić]
Novosti [Zagreb]	1928/11/21, br. 328, str. 9	crtež (1)	»Kad Schubert koncertira...« Schubertijada	-	Proslava stogodišnji- ce smrti Franza Schu- berta. Prvi društveni koncert Hrvatskog glazbenog zavoda	K. [Kazimir Kre- nedić]

Novosti [Zagreb]	1928/11/25, br. 327, str. 11	fotografija (5)	Germaine Feraudy, [Marcel] Claudel, René Hérent, André Allard, balerina Visjak i balerina Velšek	-	Pariske premijere	K. K. [Kazimir Kreneđić]
Novosti [Zagreb]	1928/11/29, br. 331, str. 10	karikatura (1)	Franz Schalk	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Demisija direktora bečke državne opere. Rival Richarda Straussa. Franz Schalk morao je odstupiti	
Novosti [Zagreb]	1928/11/30, br. 332	fotografija (1)	Zbor moravskih učitelja	-	Zbor moravskih učitelja u Zagrebu	K. [Kazimir Kreneđić]
Jutarnji list [Zagreb]	1928/12/02, str. 26	crtež (1)	Elisabeth Schumann	-	Književnost i umjetnost. Elisabeth Schumann	-
Novosti [Zagreb]	1928/12/04, br. 336, str. 9	crtež (1)	Wilhelm Furtwängler	-	W. Furtwängler – novi direktor bečke opere	-
Novosti [Zagreb]	1928/12/15, br. 347	fotografija (1)	Drago Hrčić	-	Kazalište, književnost i umjetnost. Veliki uspjeh g. Dragoga Hrčića u Beču	K. [Kazimir Kreneđić]
Novosti [Zagreb]	1928/12/18, br. 350, str.	fotografija (3) crtež (1)	David Meisel, Mirko Viktorin, Anka Martincić »Zorin dom« u Karlovcu	-	Karlovačka »Zora« izvodi Es dur misu od F. Schuberta	K. [Kazimir Kreneđić]
Večer [Zagreb]	1928/12/24, str. 16	fotografija (1)	Zagrebački kvartet	-	Zagrebački kvartet. Povodom 10-godišnjice našeg komornog muzičkog udruženja	-

IZVORI:

- ***: Glazbena kronika, *Pravaš*, 18. 4. 1923.
- ***: Iz evangeličke općine, *Novosti*, 31. 12. 1926.
- ***: Kunst und Literatur: Jakov Gotovac, *Zagreber Tagblatt*, 27. 3. 1925.
- ***: *Quercus*, Zagreb: Muzički informativni centar, <http://quercus.mic.hr/quercus/work/877> (pristup 27. 3. 2018.)
- ***: Tražilica pokojnika na Zagrebačkim gradskim grobljima, <http://www.gradskagroblja.hr> (pristup 28. 3. 2018.)
- ***: Umjetnost. »Zagrebačka filharmonija«, *Novosti*, 19. 2. 1926.
- A.: Die Radio-Woche, *Morgenblatt*, 17. 7. 1927.
- [ARANY, Dragutin], D. Ay.: Muzika. Koncert Prvog hrvatskog pjevačkog društva Zora u Karlovcu, *Novosti*, 18. 12. 1924.
- B.: Muzika: 12. Intimno muzičko veče, *Novosti*, 18. 1. 1925.
- E.: Zagrebačka filharmonija, *Novosti*, 7. 12. 1925.
- [ŠAFRANEK-KAVIĆ, Lujo], L.: Osnivanje »Hrvatskog filharmoničkog društva«, *Obzor*, 69, 172, 27. 6. 1928.
- ŠAFRANEK-KAVIĆ, Lujo: Iz glazbenog svijeta: Koncert kvarteta Zika 10. XI., *Obzor*, 11. 11. 1925.
- ŠAFRANEK-KAVIĆ, Lujo: Veče komornih premijera, *Obzor*, 15. 1. 1925.
- T. K.: Sa Helikona, *Pravaš*, 9. 11. 1923.

LITERATURA:

- ***: Agramer Tagblatt, *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=837> (30. 3. 2018.)
- ***: Fotografija, *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=20254> (18. 5. 2017.)
- ***: Ljudevit Kara, *Hrvatska enciklopedija*, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30353> (26. 3. 2018.)
- ***: Stare hrvatske novine, NSK, <http://dnc.nsk.hr/Newspapers/LibraryTitle.aspx?id=1abaa620-dd71-45e5-a7dc-dd2e6d9e1725> (28. 3. 2018.)
- BARLETT, Djurdja: Moda i stil života, u: *Art déco i umjetnost u Hrvatskoj između dva rata*, Anđelka Galić – Miroslav Gašparović (ur.), Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, 2011, 61-93.
- BEZIĆ, Nada: Notna izdanja Edition Slave (Slavenski izdavački zavod), Beč u: *Glazba, riječi i slike. Svečani zbornik za Koraljku Kos*, Vjera Katalinić – Zdravko Blažeković (ur.), Zagreb: HMD, 1999, 127-144.
- BULIMBAŠIĆ, Sandi: Foto Tonka. Tajne profesionalne fotografije međuratnog razdoblja, *Informatica museologica*, 45-46 (2015), 113-118.
- CESTARIĆ, Marija: *Hemeroteka Dragutina Aranya u Hrvatskom glazbenom zavodu (1912. – 1928.)*, diplomski rad, Zagreb: Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, 2017.
- DULIBIĆ, Frano: *Povijest karikature u Hrvatskoj do 1940. godine*, Zagreb: Leykam International, 2009.

- FURDEK, Sunčica: Hrvatski dvorci, veliko kulturno naslijeđe, *Nema kompromisa*, <http://www.nema-kompromisa.com/dvorci.php> (28. 3. 2018.)
- GRAF, Milan: In memoriam. Dragutin Arany, *Zvuk*, 61 (1963), 107-109.
- KATUNARIĆ, Marija (ur.): *Bibliografija rasprava i članaka, Struka VI, Muzika*, sv. 13-14, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«, 1984.
- KEČKEMET, Duško: *Nepoznati Tijardović. Likovno stvaralaštvo najpoznatijeg splitskog skladatelja*, Split: Naklada Bošković, Zaklada Karlo Grenc, 2012.
- MAGAŠ, Lovorka: Izložba Deutscher Werkbunda Film und Foto na zagrebačkoj Međunarodnoj fotografskoj izložbi i hrvatska fotografija početkom 1930-ih, *Radovi Instuta za povijest umjetnosti*, 34 (2010), 189-200.
- MAJER-BOBETKO, Sanja: *Glazbena kritika na hrvatskom jeziku između dvaju svjetskih ratova*, Zagreb: HMD, 1994.
- MALEKOVIĆ, Vladimir: Hrvatska kao civilizacijski i kulturni okvir razvoja fotografije 1848-1951. *Fotografija u Hrvatskoj: 1848. – 1951.*, Vladimir Maleković (ur.), Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, 1994, 11-45.
- RIES, Sara: Fotografije i razglednice iz fonda »Gjuro Eisenhuth« u arhivu Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu. Prilog kronici glazbeno-kulturnog života u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća, *Arti musices*, 47 (2016) 1-2, 161-191.
- SKENDŽIĆ, Jelena: *Portret žene: (de)konstrukcija rodnih stereotipa na primjeru časopisa »Svijet«*, diplomski rad, Zagreb: Filozofski fakultet, 2014, <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/6242/1/dipl2.pdf> (28. 12. 2017.)
- STAHULJAK, Zlatko: Arany, Dragutin, *Hrvatski biografski leksikon*, <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=815> (14. 5. 2017.)
- STELÈ, Francè: Marčić, Rudolf Ernst (1882–1960), *Slovenska biografija*, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, 2013. <http://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi347744/#slovenski-biografski-leksikon> (26. 3. 2018.)
- TONKOVIĆ, Marija: Oris povijesti fotografije u Hrvatskoj, u: *Fotografija u Hrvatskoj: 1848. – 1951.*, Vladimir Maleković (ur.), Zagreb: Muzej za umjetnost i obrt, 1994, 46-173.
- ZRINŠČAK, Irena: *Zlatno doba hrvatske fotografije*, diplomski rad, Zagreb: Grafički fakultet, 2013, http://eprints.grf.unizg.hr/1522/1/DB294_Zrinscak_Irena.pdf (18. 5. 2017.)

*Summary*ICONOGRAPHIC MATERIAL IN DRAGUTIN ARANY'S NEWSPAPER
COLLECTION (1912-1929)

In 2011, Ivo Arany, the son of Dragutin, donated the legacy of his father to the Croatian Music Institute. The legacy consists of music magazines, concert posters, programs and other documents. The hardworking violist and organizer of Zagreb's music life Dragutin Arany (1899-1964) has collected newspapers almost his entire life, but so far only one part of his collection has been processed. A list of newspaper articles from the period 1912 to 1929 showed that 4,000 newspaper articles, music critics, announcements, essays, biographies and other texts were collected in that period only. Apart from the fact that the collection of Dragutin Arany offers a rich source of information on the musical life of that period, it also depicts it with iconographic sources. Musical events and their protagonists have been recorded with photographs, drawings and cartoons, so the collection is not only a source for musical life but of the overall artistic and social life of Zagreb in the twentieth century. In the 1920s there are lot of amateur, but also professional photographers in Zagreb, such as Antonija Kulčar and Otto Antonini. Their photos, printed in newspapers and magazines document composers, conductors, opera singers, musical and other events. In that period, most of the painters do caricatures because it brings them money. Besides caricatures of musicians there is the interesting example of musician and caricaturist Ivo Tijardović, whose caricatures were also found in Arany's collection. There are also other drawings and music iconography elements mentioned in this paper. Altogether these elements of music iconography represent modern aspirations of that time and bring us closer to the reception of musicians between the world wars.